

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

[Sefer Melakhim]

[Sefer Melakhim]

Shelomoh ben Yitshak

5565 [1804/1805]

T

[urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9706](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9706)

מלכים ב ד

הרגום אשכנזי יא

ד (א) ואשה אחת מנשי בני הנביאים צעקה אל אלישע לאמר עבדך אישי מרת ואתה ידעת כי עבדך היה ירא את ה' והנה והנשה בא לקחת את שני ילדי לו לעבדים: (ב) ויאמר אליה אלישע מה אעשה לך הגידי לי מרהישי לך בבית והאמר אין לשפחה כל בבית כי אס-אסוך שמן: (ג) ויאמר רש"י לכו

ד (א) איינע פאן דען ווייבערן דער פראפעטענשילער יאמפערטע געגען אלישע, אונד שפראך: דיין קנעכט, מיין מאן, איזט טארט, דוא ווייסט, וויא גאטטעס פירכטיג ער וואר, אונד נון קעממט איין גלייביגער, אונד ווילל מינע צוויי קינדער צו שקלאפען געהמען. (ב) אלישע זאגטע: וואס קאן איך פיר דין טהון? אבער זאגע, וואס דראסט דוא אים הויזע? זי אנטווארטעטע: דינע מאגד האט נישט אים הויזע, אלס איינע קליינע גייגע עהל. (ג) הירוויף זאגטע ער: געהע

באור

ד (א) מנשי בני הנביאים. אשת עובדיה היתה כל בני הנביאים שמוקרה הרגומו תלמידי נבייא: והגושה. הוא יהורם בן אחאז שהיה מלווהו ברבית וזה שון את הנביאים בניו חזיו במודרש רבי תנחומא לכך נאמר ויד את יהורם בין זרועיו שפשו לטול רבית: (ב) אסוך שמן. כדי סיכת שמן והל"ף בתיבה מן היסוד כמו הל"ף של החותי בחזיקם והל"ף של

ד (א) ואשה אחת אמרו, שהיתה אשת עובדיה. עבדך אישי מת. בתרגום של תוספתא: מאתן וסתין וממאס זמין וסת את עובדיה כהאי גוהא ולא הוה משגח, ולא ידעת מה למעבד, עד דאזלת לכו קיברה וכוסא: דסלא דה! דסלא דה! ואשתמע לה קלא מכוני מתיא: מאן הדין דסלא דה!, דקא בעית? ארבעה איקרו דסלא דה!, אברהם ויוסף ואיוב ועובדיה. איתיבה ואמרה: לא בעינא לא האי דכתיב ביה דסלא דה! לסדא. וכד אודעיה קבריה, הות קא מתפלשא בקבריה, וקא נוסא ואמרה: מרי! מרי! היכא רוסכניך לי בשעתא די דמכתא ודמותא? כד אמרית לך, ואכא אקיימינון, וארמלתך עלי תתרחן; וכדו לא נהשכח משויב, ויתמי נמי נוסיו ואמרו קבלן, אבא! קבלן, אבא! אתיב עובדיה, ואמר לה: זילי לבני אלישע בפורתא דמשחא דאשתחיר גבך, ולברכך ביה. דאנא כי אטמרתיכוהו למאה נביאיא, ונתיכוו במערתא בלחמא ובמיא, לא איעפיון בוניכיה דמשחא מיניהו, לא ביממא ולא בליליא; לידכר ליה נבייא מילי דידי לקודשא ב"ה, וישלים לכו מאן דאחפיכיה, דהכי אמר קרא, דמויף למריה דעלמא ה' כל מאן דרקיס

מכ ל י פ י

והרמ"ק פ"י כי כאשר חשב להבקיע מלך מואב אל מלך אדום אז לקח את בנו באותו המלחמה חטפו מהם והעלהו על החומה ושרפו לעיני אביו ויהי קצף גדול על ישראל ממלך אדם שלא עזרוהו להצילו מוקדם, ורלב"ג פ"י ויהי קצף ר"ל שבעסו מאד על שקרה זה המקרה הרע למלך אדום שנא לעזור להם:

גערוע , ענטלערהנע דיר געפעסע
 אויסער דעם הויזע פאן אללען דיינען
 נאכבארען , לעערע געפעסע , אונד
 דערען ניכט וועניג . (ד) דאן געה'
 נאך הויזע , שליסע דיר מיט דיינען
 קינדערן איין , גיסע אין אללע דיוע
 געפעסע , אונד וויא איינס פאלל אויט ,
 לאס עם וועג זעצען . (ה) זיא גינג
 פאן איהם וועג , אונד שלאס זיך מיט
 איהרען קינדערן איין ; דיא קינדער
 רייכטען איהר צו , אונד זיא גאס איין .
 (ו) אלס ענדליך דיא געפעסע פאלל
 זוארען , זאגטע זיא צו איהרעם זאהנע ,
 רייכע מיר נאך איין געפעס הער , ער
 אבער אנטווארטעטע , עם איזט קיינס
 מעהר דא . אונד גון הערטע דאן עהל
 אויף צו פליטען . (ז) היראויף גינג
 זיא , בעריכטעטע עם דעם געטטליכען
 מאננע , אונד ער זאגטע : גון געה' ,
 פערקויפע

באור

רחים על עניא ועל מסכניא . ובכן אולת
 ואודעתי לשיע כולי האי . (מדברי רד"ק)
 (ב) אסוך שמן . כדי סיכת שמן . (רש"י)
 וכן מתורגם אשכנזית . (ג) שכניכי , כתיב ,
 שכניך קרי , וכן לבי , כשיכי , בניכי . וכמנא
 גם בקרי (תהלות קט"ז ו') למנוחיכי ,
 עליכי , ודומיהם . ולפי צד הסברא היודין
 הנוספות האלה הם גזרות נוספות (ארכאוס
 זען , פעראלטעטע פארמען)
 בלשון עבר , וכמלכות עיר לרוז בלשון
 כשדים . (ד) וסגרת הדלת בערך ובעד
 בניך . כבוד הנס הוא לנא בהננע . (רש"י)
 ובאמת מלאנו גם סגור אלישע את הדלת
 בעדו , כאשר החיה את בן השוכמית (להלן
 פסוק ל"ג) , וגם אליהו , כאשר החיה את
 העליה אשר הוא יושב שם (מלכים א' י"ז ט)
 חסיעי . כתרומתו תסלקי , כלומר שתסלקי אותו ממוקומו ושימי כלי הרק תחתיו , וכן לכל
 כלי וכלי . (מדברי רד"ק) . (ה) ותלך מאתו וחסגר הדלת וגו' . ולא כאמר ששאה כלים .
 (ו) ויעמד השמן . ופסק משחא . (הכשדי) . (ז) וחבא ותגד לאיש האלהים . הנה לא
 רפתה לעשות מזה

לְכִי שִׂאֲלֵי־לְךָ בָּלִים בְּן־הַחוּץ
 מֵאֵת כָּל־שֹׁכְנֵיכִי בָּלִים רַקִּים וְ־
 הַמְּעִיטִי : (ד) וּבָאתָ וּסְגַרְתָּ
 הַדֶּלֶת בְּעֵדֶךָ וּבְעֵד־בְּנֵיךָ וַיִּצְקָהָ
 עַל כָּל־הַבָּלִים הָאֵלֶּה וְהַמְּלֹא
 הַסִּיעִי : (ה) וְהִלַּךְ מֵאֵתוֹ וְהַסְגֵר
 הַדֶּלֶת בְּעֵדֶךָ וּבְעֵד בְּנֵיהֶם
 מִגִּישִׁים אֵלֶיהָ וְהָיָה מִיִּצְקָתָ :
 (ו) וְהָיָה כִּמְלֹאת הַבָּלִים וְהָאָמַר
 אֶל־בְּנֵיהֶם הַגִּישָׁה אֵלַי עוֹד כְּלִי
 וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אֵין עוֹד כְּלִי וַיַּעֲמֵד
 הַשָּׁמֶן : (ז) וְחָבֵא וְתִגַּד לְאִישׁ
 הָאֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לְכִי מְכַרִי אֶת־
 הַשָּׁמֶן

רש"י

של חצחת חרב : (ד) וסגרת הדלת .
 כבוד הנס הוא לנא בהננע : והמלא
 חסיעי . מלפניך ותתנו כלי אחר
 במקומו למלחתו ונלוחי השמן לא תזווי
 מוקומו לפי שהק"צ עושהו כמעין
 והין דרך של מעין לזוז ממוקומו מדרש
 אגדה שמעתי : (ה) הם מגישים איה .
 הכלים : (ו) ויעמד השמן . מלנא עוד
 ומ"א צ"ר סוקיר שער השמן : (ז)
 ותצוה ותגד וגומר . צאת ליטול ענה אס
 למכור

הַשָּׁמַיִם וְיִשְׁלַח אֶת־נְשִׁיכִי וְאֶת־
 בְּנֵיכִי תַחֲיוּ בְּנוֹתָר : (ח) וַיְהִי
 הַיּוֹם וַיַּעֲבֵר אִישׁ־שׁוֹנֵם וְשֵׁם־
 אִשָּׁה גְדוֹלָה וַתְּהַזְקֶנּוּ לְאָכֹל־
 לֶחֶם וַיְהִי מַדֵּי עֲבָרוּ יָסָר שָׁמָּה
 לְאָכֹל־לֶחֶם : (ט) וַתֹּאמֶר אִשׁ־
 אִשָּׁה הַגְּהֵנָא יָדַעְתִּי כִּי אִישׁ
 אֱלֹהִים קָדוֹשׁ הוּא עָבַר עָלֵינוּ
 תָּמִיד : (י) נַעֲשֶׂה־נָּא עֲלֵיתָּ-
 קִיר קְטָנָה וְנִשְׂיָם לּוֹ שֵׁם מְטָה
 וְיִשְׁלַח וְכִסָּא וּמְנוֹרָה וְהָיָה כִּבְאוֹ
 אֵלֵינוּ יָסוּר שָׁמָּה : (יא) וַיְהִי
 הַיּוֹם וַיִּבֵּא שָׁמָּה וַיָּסָר אֶת־הָעֲלִיָּה
 וַיִּשְׁכַּב

פֶּרֶקוּיֶפֶע דָּאָו עֵהֶל , אֹנֵד בַּעֲצָה־לַּע
 דִּינַע שׁוֹלְדַעַן ; פֶּאָן דַּעַם רַעֲסַט קֶאָנְסַט
 דּוּא דִיךְ אֹנֵד דִּינַע קִינְדַּעַר עֵרַה־אַלְטַעַן .
 (ח) אִינְסַט רִיזֹטַע אֵלִישַׁע נֶאָךְ שׁוֹנֵם ,
 דָּאָ נַעֲטַה־נִגְטַע אִיהֶן אִינַע פֶּאָרְנַע־מַע
 פֶּרִוּיָה דְאֹזְעֶלְבַּסַּט , בִּיּוּא אִידֹר צוֹ
 שְׁפִיזֹעַן , אֹנֵד פֶּאָן דִּיזַּעַר צִיט אֵין
 קַעֲהֶרְטַע עַר , זָא אָפֶט עַר דּוּרְךְ־רִיזֹטַע ,
 דְאֹזְעֶלְבַּסַּט אִיין , אֹנֵד הִילַט דָּאָ
 מֵאֵה־לְצִיט . (ט) דָּאָ שְׁפֶרְאָךְ דִּי־
 פֶּרִוּיָא צוֹ אִיהֶרַעַם מֵאָנַע : זִיָּה ! אִיךְ
 הָאָבַע עַרְפֶּא־הֶרַעַן , דָּאָם דַּעַר מֵאָן ,
 דַּעַר זָא אָפֶט הִיר דּוּרְךְ־פֶּאָס־סִירַט , אִיין
 הִיילִיגַעַר , גַּעֲטִט־לִיבַעַר מֵאָן זִיָּא ;
 (י) זִוִּיר וּוְאַלְלַעַן אִיהֶם דָּאֵהֶר אִיין
 קִלִּינַעַס צִימְמַעַר אִים אָבַעַרֶן שְׁטֶאָקָה
 וּוַעַרְק הַעֲרִירִכְטַעַן , אֹנֵד אִיהֶם בַּעֲטַט ,
 טִישׁ , שְׁטוּה־לֹ אֹנֵד לִיכְטַעַר הִינִיין
 זַעֲצַעַן . וּוַעַן עַר נֹן וּוִידַעַר צוֹ אֹנַס
 קַעֲמַט , זָא קֶאָן עַר דְאֹזְעֶלְבַּסַּט אָבַּ-
 עַר וּוִידַעַר נֶאָךְ שׁוֹנֵם , טֶרַאָט אֵין דִּיזַּע
 שְׁטוּבַע

טרעטען . (יא) איינעס טאגס קאם
 רש"י

באור

הַשָּׁמַיִם דְּבַר אִס לֹא בַעֲנַת הַנְּבִיא , כִּי לֹא הִיְתָה
 יוֹדַעַת מֵה רִצֵּן הַנְּבִיא בּוֹה . (רלכ"ג) . וְאֵת
 וּבְנֵיךְ תַחֲיוּ בְּנוֹתָר . כַּנֶּר עֵשֶׂה אֱלִיהוּ , זְכוֹר
 לְטוֹב , מוֹפֵת בּוֹה נְבִיַת הָאֱלֹמְנָה הַנֶּרְמִיַת ,
 שְׁלֹא כֹלָה הַקְּמַח מִן הַכֶּד וְלֹא חֶסֶד הַשָּׁמַיִם מִן
 הַנְּפִסַּת עַד אֲשֶׁר בָּתָן ה' גַּשַׁם עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה
 (מלכים א' י"ז י"ה) . (ח) אִשָּׁה גְדוֹלָה ,
 חַצּוֹנָה , בַּעֲלַת נַכְסִים וּבַעֲלַת הַשֶּׁם .
 (מְדַבְרִירֵד"ק) . (ט) הַגְּהֵנָא יָדַעְתִּי . כִּי
 הִיָּה יֹדַעַת אֱלִישַׁע בִּישְׂרָאֵל , שֶׁהוּא אִישׁ אֱלֹהִים
 וְקָדוֹשׁ . (מְדַבְרִי הַכ"ל) . וְהָיָה הַשְּׁמוֹמִיַת
 יָדַעַת אֵת אֱלִישַׁע כַּבֵּר זְמַן רַב , כִּי אֲכַל עַל
 שְׁלֹחַנָה פַעֲמִים רַבּוֹת , כַּאֲמוֹר בַּכְּסוּק הַקּוֹדֵס ,
 וְעַתָּה בַקְּשָׁה מִבַּעֲלָה שִׁכִּיִן לּוֹ מִדֶּר לִלְוֹן שֶׁם אִס
 יִבֹּא עוֹד אֱלִיהֶם , כַּאֲשֶׁר מִסְפַּר הַכְּתוּב וְהוּלֵךְ . (י) עֲלִיָּה קִיר . עֲלִיָּה בְּנִיָּה נְקִירִית אֲנָכִים אוֹ
 לְבִינִים , לֹא בַּמְסַפֵּס . (רד"ק) . מְטָה וְשְׁלַחַן וְכִסָּא וּמְנוֹרָה , רַבָּה לְאָמַר כִּי לַמַּעֲלָתוֹ אֵין רִאיוֹ
 שִׁשְׁתַּתְּפוּ בְּכִי הַבִּיַת עֲמִיו , וְלֹא לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֻלֵּים שֶׁהוּא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם , וְלִזְוִה רַבָּה שִׁיְהִיָּה לּוֹ שֶׁם כְּלִי
 תַשְׁמִישׁוֹ מִיּוֹחֲדִים לּוֹ . (רלכ"ג) . (יא) וַיִּשְׁכַּב שְׁמָה לֵן

לזכור אס להמתין עד שיקיר עוד אמר
 לה לכיווכרי כיוס די לכל נשיך ולחיות
 את וצניך בנותר עד שיחיו הנותים :
 (ח) ושם אשה גדולה . חסונה ורחיית
 צפרקי דרבי אליעזר אחותה של חבישא
 השונמית היתה : ויהי מדי עברו .
 צחותה העיר יסור א ציתה לאכול לחם :
 יסור . לשון הווס היה סר שם : (ט)
 הכה נח ידעתי . שלא ראתה זבוב על
 שלחנו וקרי על סדינו : (יא) ויהי
 היום
 יבוא עוד אליהם , כאשר מספר הכתוב והולך .
 לבינים , לא במספס . (רד"ק) . מטה ושלחן וכסא ומנורה , רבה לאמר כי למעלתו אין ראוי
 שישתתפו בכי הבית עמיו , ולא להשתמש בכלים שהוא ישתמש בהם , ולזה רבתה שיהיה לו שם כלי
 תשמישו מיוחדים לו . (רלכ"ג) . (יא) וישכב שמה לן

א
 ב
 ג
 ד
 ה
 ו
 ז
 ח
 ט
 י
 יא
 יב
 יג
 יד
 טו
 טז
 יז
 יח
 יט
 כ
 כא
 כב
 כג
 כד
 כה
 כו
 כז
 כח
 כט
 ל
 לא
 לב
 לג
 לד
 לה
 לו
 לז
 לח
 לט
 לך
 לו
 לז
 לח
 לט
 לך
 לו

א
 ב
 ג
 ד
 ה
 ו
 ז
 ח
 ט
 י
 יא
 יב
 יג
 יד
 טו
 טז
 יז
 יח
 יט
 כ
 כא
 כב
 כג
 כד
 כה
 כו
 כז
 כח
 כט
 ל
 לא
 לב
 לג
 לד
 לה
 לו
 לז
 לח
 לט
 לך
 לו

שטובע אב, אונד איבערנאכטעטעדא .
 (יב) הירוויף זאגטע ער צו זיינעם
 דיהנער גיחזי : רופע מיר היא שונמיות !
 ער היף זיא , אונד זיא קאם . (יג) דא
 שפראך ער צו זיינעם דיהנער : זאגע
 איהר , זיה ! דוא האסט דיר אונזערטע
 וועגען זא פילע אונרוהע געמאכט ,
 וואס קענטע מאן פיר דיר טהון ? איזט
 דינעטוועגען מיט דעם קעניג צו
 שפרעכען ? אדער מיט דעם פעלד-
 העררן ? זיא אנטווארטעטע : איה וואהנע
 אונטער מיינער נאציאן . (יד) הירוויף
 זאגטע ער : וואס ווערע דאך פיר זיא
 צו טהון ? אונד גיחזי ערוודערטע :
 נישטס , נור האט זיא קיינען זאחן , אונד
 איהר מאן איזט אלט ! (טו) נון , זא
 רופע זיא צוריק , זאגטע אלישע ; ער
 היף זיא , אונד זיא שטעללטע זיך אן
 דוא טהודע . (טז) דא שפראך אלישע :
 איבערס

באור

שמה בלילה . (יג) ויאמר לו אמר נא
 אליהונו' . הכה לא רכב אלישע לדבר עם
 האשה אם לא כשהביאו לזה הכרח , ואלו
 הדברים הספיק שאמרס לה גיחזי , ולזה לא
 קרא לה גיחזי שתעמוד בפתח , כי לא היה
 רכון אלישע לדבר עמה , אבל עמדה בסוף
 לכני גיחזי , והיה גיחזי בסוף קרוב לאלישע
 או היה סמוך לפתח העליה . (רלב"ג)
 חרדה אלינו את כל החרדה הזאת . לשון
 תכועה והשתדלות על הדבר , וכן ויחרדו זקני
 העיר לקראתו (שמואל א' י"ו) יסדרו כספור
 מנזרים (הושע י"א) . ובענין זה תרגם
 יוכתן : הא עסקתא לנא ית כל עסקא דא .
 (רד"ק) . בהוד עמי אנכי יושב . אחי
 ואחיותי הם , אשר אני יושב בקרבם , מעם
 אחד אנחנו , ואין היב בינינו , שאנטיך בעני'
 זה למלך או לשר כבא להנן בעדיי (יד) אבל
 וגו' . כלומר לזה שאלת אינה צריכה , ולא לשום דבר ,
 אבל לזה הדבר צריכה , כי בן אהן
 לה ואישה זקן . (מדברי רד"ק) . (טז) ויאמר קרא לה .
 הכה זה המאמר , מפני שהוא כבואה ,
 רבה אלישע בעצמו לאמרו לה . (רלב"ג) . (טז) כעת
 היה

וישבב שמה : (יב) ויאמר א-
 גיחזי גערו קרא לשונמיות הזאת
 ויקראלה ותיעמד לפניו ;
 (יג) ויאמר לו אמר נא אליה
 הנה חרדה אלינו את-כל-
 החרדה הזאת מה לעשות לך
 היש לדבר לך א-המלך או א-
 שר הצבא והאמר בתוך עמי
 אנכי יושבת : (יד) ויאמר ומה
 לעשות לה ויאמר גיחזי אבל
 בן אהן לה ואישה זקן ;
 (טו) ויאמר קרא לה ויקרא לה
 ותיעמד בפתח : (טז) ויאמר

למועד

רשי

היום . ויהיוס אחד : (יג) חרדה
 אלינו . כשצילנו . את כל החרדה הזאת
 לשום-אל-לכך את העסק הזה כמו וחרד
 על דברי זכיר על הדבר שיהא עשוי
 ונתנו אל לבו : מה לעשות לך . מה את
 צריכה שנעשה לך כשצילנו עסקת כל
 זה : בתוך עמי . בתוך קרובי אהן אדם
 מוזיקני איני צריכ למלך ולא לשר הנבא :
 (יד) ויאמר . אלישע לגחזי : ומה
 לעשות לה . נגד הטובה הזאת :
 (טז) למועד הזה כעת חיה . כמו
 שאת קיימת היום ולשלוס כך תהי
 קיימת למועד הזה וחזקת בן : אל
 חדוני

למועד הזה כעת חיה . כמו
 שאת קיימת היום ולשלוס כך תהי
 קיימת למועד הזה וחזקת בן : אל
 חדוני

למועד הזה בעת היתה איתי
 חבקה בן ותאמר אל אדני איש
 האלהים אל תכזב בשפחהך
 (יז) ותהר האשה ותלד בן
 למועד הזה בעת היתה אשר
 דבר אליה אלישע: (יח) ויגדל
 הילד ויהי היום ויצא אל אביו
 וקצרים: (יט) ויאמר אל אביו
 ראשי ראשי ויאמר אל דגער
 שאהו אל אמו: (כ) וישאהו
 ויבאהו אל אמו וישב על ברכיה
 עד הצהרים וימת: (כא) ותעל
 ותשכבה על מטת איש האלהים
 ותסגר בעדו ותצא: (כב) ותקרא
 אל אישה ותאמר שלחה נני לי
 אחד מן הנערים ואחת האתנות
 וארוצה עד איש האלהים
 ואשובה

מאן הינא ילען , אונד
 רשי

אדוני • אל תאמר חזקת בן מה לי
 חזקו חס סופו לקוברו וזה שאמרה לו
 כשמת הלא אמרת לי לא תשלה אותי: אל
 תכזב • אל תראני דבר שיפסוק יש צידך
 לבקש רחמים וינתן לי בן אך בבקשה
 מומך אל תתן לי אלא בן של קיימח: אל
 תכזב כמו לא יכזבו מימיו: (יז) כעת
 חיה • כעת הזאת שתהיה בחיי וצלום
 זלך נקוד כעת: (יט) ראשי ראשי

איבערם יאהר , אום דיוע צייט
 אומארמסט דוא איינען זאהן ! זויג
 ערווידערטע: ניכט דאך , מיין הערר !
 געטטליכער מאן ! מאכע דיינער מאגד
 קיינע טריגליכע האפפנונג • (יז) אבער
 דיא פרויא ווארד שוואנגער , אונד
 געבאהר איינען זאהן , אום עכען דיא
 צייט , דיא ארלישע בעשטיממטע •
 (יח) דאז קינד וואוקס העראן • איינעם
 טאגס גינג עס צו זיינעם פאטער הינויס ,
 דער ביייה דען שניטטערן וואר ,
 (יט) אונד שריא צום פאטער: מיין
 קאפף ! מיין קאפף ! ריזער זאגטע צו
 איינעם קנעכטע , טראגע עס צו זיינער
 מוטטער • (כ) דער קנעכט: אהם דען
 קנאבען , אונד בראכטע איהן צו דער
 מוטטער , דא זאס ער אויף איהרעם
 שאפס ביס געגען מיטטאג , אונד
 שטארב • (כא) נון גינג זיא הינויף ,
 לענטע איהן אויף דאז בעטט דעם
 געטטליכען מאנעם , גינג הינויס , שלאס
 איהן איין , (כב) לים איהרען מאן
 רופען , אונד זאגטע: שיקקע מיר דאך
 איינען פאן דען קנעכטען אונד איינע
 עזעלין , איך ווילל גור צודעם געטטליכען
 ווערדע באלד

באור

חיה • בעדן דאסן קיימן • (הכסדי) • אל
 תכזב בשפחהך • לא יתכדיב פתגמך
 באמתך • (הכ"ל) • (יט) ראשי ראשי •
 היה לו כאב הראש , ודרך הכואבים או הכוהים
 לכפול דניהם , וכן (ירמיהו ד') מעי מעי
 אוסילה • (כד"ק) • (כא) ותשכיבהו על
 מטת איש האלהים • חסבה , שזכות
 הכניא יהיה הולד יותר נשמר שם • (ללכ"ג) •
 (כג) לא

הכני חולה בראשי: ויאמר • חביו אל
 אר

תתקוללת

ווידער צוריק קאממען . (כג) ער פראגטע : ווארום רייזעסט דוא הייטע צו איהם הין ? עם איזט דאך וועדער ניימאָנד , נאָך פֿעסטטאָג . זיין אַנטוואַרטעטע : עם איזט אַללעס גוט . (כד) דהירויף לים זיא דיא עוועלין זאטטעלן , אונד זאגטע צו איהרעם דיהנער : פֿיהרע זיא , אונד געה איממער צו , האלטע מיינעטוועגען ניכט אן , ביים איך דיר'ס הייסע . (כה) אונד זא רייזטע זיא צו דעם געטטליכען מאן , נאך דעם בערגע כרמל . אלס דיוער זיא פֿאן פֿערנע זאה , זאגטע ער צו זיינעם דיהנער גיחוי : זייה ! דאָרט איזט יא דיא שונמיר ! (כו) לויף אידור דאך ענטגעגען , אונד פֿראַגע זייה : בעפֿינדעסט דוא דיק נאָך וואָהל ? איזט דיין מאן , דיין קינד נאָך וואָהל ? זיא אַנטוואַרטעטע : אַללעס וואָהל . (כז) אַלס זיא נון אויף דעם בערגע בייא דעם

באור

(כג) לא חדש ולא שבת . ידמה שנימים האלו היו באים לפני הגדולי לשמוע דבריה , והם יורו אותם את הדרך ילכו בה , ואת המעשה אשר יעשון . (רלב"ג) . ויאמר שלום . מתשובת האשה נראה כוונת שאלת אישה , ששאל : למה את הולכת א הכניא ? הלא יום המעשה היום הזה , לא חדש ולא יום טוב ; הכי קרה מקרה רע בביתנו ? כי היה דואג על בנו , אשר כשא העבד , סולה אל אמו . ועל זאת השיבה , שלום בכל ביתנו , וכי לא רכתה לגלות לו עד שמעיה דבר איש האהים . (כד) נהג ולך וכו' . יש מפרשים , כי הוא היתה רוכבת , ואמר' לכער שיכה האתון במתג ויכה אות' למהר ללכת , ופירוש א תעצור לי לרכוב , אל תעצור האתון ללכת בנסת בעבור רכיבתי , אלא אם אומר לך נהג לך בנסת . ויש מפרשים , כי היא היתה הולכת ברגל במר כפשה , ואמרה לכער שיכה האתון וילך לו אחרי האתון ולא יעצור האתון כדי שתרכב היא אם לא תאמר לו . ועל הדרך הזה תרגם יונתן , אלא שתרגם א תעצור על האשה , שתרגם לא תדחוק עלי למירכב אהן כד אימר לך . (רד"ק) . (כו) ויאמר שלום . לא רכתה להאריך בדברים עם גחוי כי מהר' לבא אל אישע . (כז) ויגש גיחוי להדפה , הנה היא החזיקה ברגלי הכניא להשתחוות לו ולהתחנן לפניו על בנה , והנה נגש גחוי לדחותה ולהסירה שלא תכנע לפני

רשי

אחד מן הנערים שאהו א אמו : (כד) נהג ולך . מהר : אל תעצר לי . אל תעכב על ידי את הרכיבה : (כו) ותאמר שלום . הרי זה מקרא קנר שהרי היה לו לכתוב וישאל לה ותאמר שלום : (כה) הלא

הכניא

אינדעססען פֿאַראַויס , אונד לענטע דען
שטאַב אויף דאַז אַנגעזיכט דעם קינדעם ;
עס ערפֿאַלגטע אַבער וועדער לויט ,
נאָך אירגענד איין צייכען פֿאַן געפֿיהל .
ער קעהרטע דאַהער צוריק , זיינעם
הערן ענטאָגען , אונד בעריכטעטע
איהם , דער קנאַכע זיין ניכט ערוואַכט .
(לב) אַלס אלישע דרויף אינס ציממער
טראַט , אינה דען קנאַכען נאָך טאַדט אויף
זיינעם בעטטע ליגענד פֿאַנד , (לג) דאַ
שלאַס ער דיא טהירע הינטער זיך אונד
דעם קנאַכען צו , פֿלעהטע צום עוויגען ,
(לד) בעשטיג דאַז בעטט , לענטע זיך
איבער דען קנאַכען , טהאַט מונד אויף
מונד , אויגען אויף אויגען , הענדע אויף
הענדע , אונד לאַג זאָ גאַנץ אויס .
געשטרעקט אויף איהם , וואָדורך דעם
קנאַכען קערפֿער וואַרם וואַרד .
(לה) דאַן שטאַנד ער אויף , גינג אים
ציממער אויף אונד אַב , לענטע זיך
וידער הין , אונד שטרעקטע זיך אַבער .
מאַלס איבער דען קנאַכען אויס . דער

קנאַכע ניסטע נון זיבען מאַל , אונד שלוג

לפֿניהם וישם את־המשענת
על־פני הנער ואין קול ואין
קשב וישב לקראתו ויגדלו
לאמר לא־הקיץ הנער .
(לב) ויבא אלישע הביתה והנה
הנער מת משכב על־מטתו :
(לג) ויבא ויסגר הדלת בער
שניהם ויתפלל אליהוה :
(לד) ויעל וישכב על־הילד
וישם פיו על־פיו ועיניו על־עיניו
וכפיו על־כפיו ויגהר עליו וידם
בשר הילד : (לה) וישב וילך
בבית אחת הנה ואחת הנה
ויעל ויגהר עליו ויזרר הנער
עד־שבע פעמים ויפקח הנער

את

ענדליך

רש"י

באור

שלחני להחיות את המת : (לד) ויגסר
עליו • ת"י ושלחית עלוהי היא לשון
עיפו' • ויש דוגמתו צבריתא דהאזינו
וצספרי ומנחס פתר ויגסר פתרון
המלה כפי ענינה נשחט' עליו : (לה)
ויזרר • נתעטש : (לח) שפות הסיר .
הוסיפה

צילד שהסיה אליהו , היא הסברא עזמה בזה
הנער שהסיה אלישע • ומאכנו לו סמך בדברי
דנותינו , זכרונו לברכה שאלו בן השוכמית
מהו שיטמא ? והיתה התשובה : מת מטמא ,
ואינו מטמא חי • (רד"ק) • (לב) והנה הנער
בוח , עיין בדברי רד"ק ז"ל על פסוק אשר לא
ביתרה בו נשמה (מלכים א' י"ז י"ז) •
(לג) ויסגר הדלת בער שניהם • רנה
לאמר , שלא היו בבית כי אם שניהם , כילא

רנה שיהיה שום אדם , כדי שלא יראה אדם מהשיעשה • (מדברי רלב"ג) • (לד) וישם
פיו על פיו • אפשר להנשים על הנער לחמום בחום הטבעי הכולא מפיו ומעיניו , כי רוב הנשים
נעשים עם מעט תמצולה מדרך העולם • (מדברי רד"ק) • ויגהר עליו • התנפל והשתטח
עליו , כמו ויגהר ארצה (מלכים א' י"ח) , אבל זה תרגם יונתן ואלהי עלוהי • (מדברי הכ"ז) •
(לה) ויעל ויגהר עליו , כן עשה גם אליהו בהחיותו את בן האלמנה הנרפית : ויתמדד
על

את עיניו : (לו) ויקרא אל גיחזי
 ויאמר קרא אל השגמית הזאת
 ויקרא אה ותבא אליו ויאמר שאי
 בנך : (לו) ותבא והפל על
 רגליו ותשתהו ארצה ותשא
 את דבנה ותצא : (לח) ואלישע
 שב הגלגלה והרעב בארץ ובני
 הנביאים ישבים לפניו ויאמר
 לנערו שפת הסור הגדולה
 ובשל נזיד לבני הנביאים :
 (לט) ויצא אחר אל השדה ללקט
 ארת וימצא גפן שדה וילקט
 ממנו פקעת שדה מלא בגדו

רשי

הושיה על הכירה : נזיד - תזשיל : לבני
 הנביאים - לתלמידי נבייא : (לט) ללקט
 חורות : גרגיר שקורין אורוג"א בלע"ז
 Eruca. (בלאט"ן , ווייסר זענף)
 וכן שביעת פ"ט נ"ח, עירובן כ"ח ע"א
 (וולדה זענף) שמורה את העינים ויש
 פותרין חורות ירקות כמו כהם זה עלי
 אור וזומל גפן שדה גופנה בחקלא :
 וילקט מומו פקעות שדה - למחן מומו
 פקעות שדה הוא בולוויין בלע"ז
 Bouillon. (וואל קהויט , הערץ
 קרויט) סס המות וזסס ר' מנחם

שמעתי

הנכראים קאלאקינטדאס (קאלאקינטען), והסגס כן כמו סס המות, (לכ"ג) ויפלה,
 כמו וזקע, (שיר' ד') הרמון (שיר' ד') כמו (תהלות קמ"א) כולח וזקע בארץ
 (רד"ק) כי לא ידעו , (שיר' ד')

ענדליך דיא אויגען אויף . (לו) דיא ריף
 זאלישע דעם גיחזי , אונד זאנטע :
 רופע מיר דיא שונמית ! דווער ריף זיא ,
 זיא קאם , אונד ער זאנטע : זינס דייען
 זארו היין ! (לו) הירויף פיל דיא פבווא
 איהם צו פיסען , ווארף זיך אויף דיא
 ערדע היין , נאהם איהרען זארו , אונד
 גינג היננים . (לח) אלם אלישע זודעה
 אין גלגל אנקאם , זואר הונגערס נאטה
 אום לאנדע . דיא פראפעטענשילער
 זאסען אום איהן הער , אונד ער בעפאהל
 זיינעם היהנער : זעצע דען גהאסען
 טאפף אנס פייער , אונד קאכע איין
 גערויכט פיר דיא פראפעטענשילער .
 (לט) נון גינג איינער פאן דען שילערן
 אויפס פער , עסבארע פפלאנצען צו
 זאממען , פאנד איינע קאלאקינטענע
 שטודע , זאממעלטע דאפאך דיא
 קאלאקינטען , זא פיל ער אין זיינעם
 קלודע טראגען קאנטע , גינג נאך
 טראגען דיא פקעת שדה מלא בגדו

באור

על הילד שלש פעמים (מלכים א' י"ז כ"א) .
 ויגדר הנער . נתעש . ותרגום עטישותין
 (איוב מ"א) זריכותי . (רד"ק) . (לח) שב
 הגלגלה . כי היה סס בתחלה עם איהורנו ,
 ראה למעלה מזה (צ"א) . שפת הסור .
 ערוך , כלומר סיס אותה על הספתים .
 (רד"ק) . (לט) ללקט אורוג"א . ללקט
 ירקות לאכול , וכן תרגום וימתן ללקט
 זרוקין , וכן כי טל אורות טלך (ישעיה כ"ו)
 טל רדואי לירקות (מדברי הכל) . גפן שדה ,
 ירבה לאמר , שהקנה שהוא שדלין צו חלה
 הפקעות הוא כעין גפן , ונקרא גפן שדה
 (מהכל"ל) . פקעת שדה , פירשו קפת
 המכרשים , שהם קשואין מרים קיקומראס
 (גורקען) בלע"ז , והם בתכלית הרוע .
 והסככה לאוכל מהם . וקפתם פירשו שהם
 והסגס כן כמו סס המות , (לכ"ג) ויפלה ,
 כמו (תהלות קמ"א) כולח וזקע בארץ
 (רד"ק) כי לא ידעו , (שיר' ד')

וַיָּבֵא וַיִּפְלַח אֶסְרֵי הַנְּזִיד כִּי לֹא יִדְעוּ: (מ) וַיִּצְקוּ לְאַנְשֵׁים לֶאֱכֹל וַיְהִי כִּפְאֲכֵלָם מִהַנְּזִיד וְהַמָּה צָעְקוּ וַיֹּאמְרוּ מָוֶה בְּפִי אִישׁ הָאֱלֹהִים וְלֹא יִכְלוּ לֶאֱכֹל: (מא) וַיֹּאמֶר וְקָחוּ קֶמַח וַיִּשְׁלַךְ אֶל-הַסִּיר וַיֹּאמֶר צַק לָעַם וַיֹּאכְלוּ וְלֹא הָיָה דְבַר רָע בְּפִי: (מב) וַאִישׁ בָּא מִבְּעַל שְׁלֹשָׁה וַיָּבֵא לְאִישׁ הָאֱלֹהִים לֶחֶם בְּכֹרִים עֶשְׂרִים לֶחֶם שְׁעָרִים וְכֹרֶמֶל בְּצֻקְלָנוּ וַיֹּאמֶר הֲזֵן לָעַם וַיֹּאכְלוּ: (מג) וַיֹּאמֶר מִשְׁרְתוֹ מָה אַתָּן זֶה לְפָנַי מָאָה אִישׁ וַיֹּאמֶר הֲזֵן לָעַם וַיֹּאכְלוּ כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֶכְוֹל וְהוֹתֵר: (מד) וַיְהִי לְפָנֵיהֶם וַיֹּאכְלוּ

הויוע, צערשניטט זיא אין רען טאָפּף צום געמיהזע, רען דיווע פּפּלאַנצע וואָר איהנען אונבעקאָננט. (מ) טאָן זעצטע רען לייטען דאָן געמיהזע פּאָר. אַבער אַלס זיא אַנפּינגען, דאָפּאָן צועססען, שרייען זיא: מאָן גאָטטעם! עס איזט גיפּט אים טאָפּפּע! אונד קאָנטען ניכט ווייטער עססען. (מא) דאָ זאָגטע ער: ברינגט מעהל הער. דיוועס וואָרף ער זיין רען טאָפּף, אונד זאָגטע צום דיהנער, טראָגן דאָן געריכט אויף, דאָס זיא עססען! אונד עס וואָר ניכטס איבלעס מעהר אים טאָפּפּע. (מב) אויס בעל שלישה קאָם איינסט איין מאָן, אונד בראַכטע רעם געטטלונגען מאָן פּאָן רען ערסטלינגען, צוואַנציג געדסטענבראָדע אונד איינען זאָק פּאָלל גרינער קערנער. אַר לישע זאָגטע צו זיינעם דיהנער זעצע עס רען לייטען פּאָר, אונד לאָס זיא עססען. (מג) דיווער זאָגטע: וויא קאָן איך דיוועס הונדערט לייטען פּאָרזעצען? ער אַבער ערווידערט טע, גיב עס איהנען נור צו עססען הין, דען דער עוויגע שפּריכט: זיא ווערדען עססען אונד איבריג לאָססען. (מד) גון זעצטע ער עס איהנען פּאָר, זיא אַסען

באור

זיבן חשב' דיוועס פּאָר, זיא אַסען (קאָן עס זיין אונד צוועלף) רש"י שמעתי וילקט לבד ומכו בלעזיו פקועו' שדה: ויפלה ויצקע: (מב) מצעל שלישה: שס מדינה וי"ת מוארע דרומח' בעל לשון גויסור וסרצק במקרא' לחס צבורים: צפסח סכת צווחס מזכרת: בעקלוט' בלבושין: לעס ילהלמודיו' סהיס סחא"י סבצו' חזס כס' זן שיוסף (הכ"ב) מבעל שלשה: שס מקום הנזכר בספר שמואל (א' ט') ויענר בארן על שצ' וינתן תרגם זהוה חרש דרומח' (הכ"ב). לחס בכורים, הוא מקצר השעורים, כי קסוקנרופ ראשונה. (דלג"ג) בצקלנו, רוצה לאמר ככלי שקיה לו לשחת צו אלו הדברים. (מדברי הכ"ב) ה' (א) כי

וי
ד
א
יר
ז
ה
ת
ד
כי
א
ה
ז
ל
מ
ח
ד
ע
כ
כ
ה
מ
ק
ר
ג
כ
ש
ה
ו
ע
מ
ח
ה
פ

מלכים ב ד ה

חרגום אשכנזי מז

וַיֹּאכְלוּ וַיִּוְחַרוּ כְּדַבֵּר יְהוָה :

אונר ליסען איבער , וויי דער עוויגע
פֿערהייסען האַטטע .

ה (א) וַנַּעֲמַן שַׂר־צָבָא מֶלֶךְ־
אֲרָם הָיָה אִישׁ גָּדוֹל לְפָנָיו
אֲדָנָיו וּנְשָׂא פָנִים כִּי־בו נָתַן
יְהוָה הַשְׁוֵעָה לְאֲרָם וְהָאִישׁ הָיָה

ה (א) נעמן , פֿעל דרדערר דעס
קעניגס פֿאַן ארם , וואָר בייא
זיינעם העררן זעהר אַנגעזעהען אונר אין
גראַסער גנאָדע , דען דורך איהן פֿערליה
דער עוויגע איינסט ארם איינען זיג ;
דיוער

רש"י גבור

באור

זן : (מג) ומה אתן זה . כל לחם ולחם :
ה (א) ונעמן שר צבא . ניסים
שנעשו על ידי איסע מוסדר והולך :
תשועה לארם . הוא נוסך בקסת לתומו

ה (א) כי בו נתן ה' תשועה לארם ,
אריעל ידיה עבד ה' נכסח לארם .
(הכשדי) "היה גבור חיל , והיה מוכרע ."

(ב) וארם

מכלל יופי

ד (ב) כל צבית , פי' מאומה : אשך , הלנין והאלף כוספת : (ה) בערה , עליה :
(ד) ושלמו , ענין גמול ופרעון : (ט) חנה כא , אינו אומר כי עתה ידעה ולא קודם
כי ידוע ה' אלפסע לאיש אלהי' וקדוש רק מלת נא ר"ל עתה כריך לעשות לו דבר כיון שהוא רגיל
אבלנו ידעתי כי איש כו' וצריך שנעשה לו כבוד : (י) עלית קיר , נקראת כן לפי שהיא על
הבית ואדם עולה לה וסומך עלי' אל הקיר כלו' שמהי' בניו בכתלים שהוא בניו אנשים לא
במחיצות קנים והנשים : (יב) גחוי נערו : מי שהוא קטן בשנים יקרא נער ולפי שדרך הקטן
לשרת את הגדול נקרא המשרת נער ואע"פ שהוא גדול בשנים : (יג) החרדה , ענין התמועה
מנלי הסחד כלו' התנועת נעבורנו והסעת כליו ממקום למקום ופניות לנו מקום : (טז) בעת
חי' , כמועד הזה בעת הזאת שמהי' ראוי' לילד לשבעה חדשי' או לתשעה והיולדת תקרא חי'
בדבריו' : אל אדני אל תכונ , הכפל לחזק הדבר לבקש ממנו שלא יכזב אלא שיהי' הדב'
עב' פושיהי' כן של קיימא : (יט) ראשו ראשי , כן דרך הגוהים והכואבני' לכפול דבריהם :
(כג) לא חדש , יום ראשון לבדו מהחדש נקרא חדש , [ובשרה חדש פי' הריק'ם שלשים יום
כלו' לא עבד עדיין "חדש ולא חסי' שנוע שראית אותן] : (כד) תעצה , אל תעכב לו
הצמחה לרבות : (כה) השונמית , סמוכות היום מן אונס : (כו) ותאמר שלום , ה'ג'
מקרא קצר שהי' לו לבתוב וישאל לה ותאמר שלום : (כו) להרפה , בעבור כבודו שלא תשק
רגלו הכביא או לכבוד הכביא שלא תחזק ברגליו : (כח) לא תשלה , שאמרה אל תכזב ותשל'
כמו שגגה [וי' מתשלה מענין ובשליטה ופי' לא תתן זרע בשלייתי : (כט) לא תכרכנו , ענין
שאלת שלום : (לא) ואון קטן , חזר כי הוא מלרע ב' כ' ב' יונה ותנחנו מלאכות מלעיל בכל
הספרים המדויקים אלא גם ירושלמי אשר סמך עליו ר' יונה הוא מלרע ובות לדעת רד"ק ופי'
ואון קטן לשמוע : (לה) ויזורר , אי אשטר"כידו , תרגום עטי' אותו מהלחור והיוהי' : שפת
עריך : (לט) פקעת שדה , פי' בעל הערוך שהם כעין אבטיחים קטנים והם מרים ועשו'
מזרע שלהם שמן הוא שאמרו ה' בשמן פקועות . ויפלה , ענין בקיע : (מ) ויצקו , הוי"ד
מעמדת בניעו' לחסרון וי"ד פ"א הפועל : (מא) וקדו , כו"ו אינה לתוספ' ענין כ' ויושא
אברהם או אחר מלה נסתרת לבו וקמו : צק , כיוון בחסרון וי"ד נפתח ופי' נק
ההגשיל : (כב) וכרכול , שם השבולת כשהיא רכה : נקליכנו , נקליפתו : (מג) ומה איש ,
פעמים השם הנופל על האחד יפול על רבים והוא שם כלל והוא בעצמו שם פרט איש אקד :